

JOAN F. MIRA

*“Soljenitsin,
a més de ser
un enorme escriptor,
és un reaccionari
fabulós, honest,
místic, fidel ortodox,
que enyora
els tsars antics,
els bons nobles,
el bon poble rural,
el bon encens
d’església.
La conclusió
és que Rússia,
com una certa
Catalunya,
serà cristiana
o no serà.
Amén, i molt d’encens
i molts ciris”*

RUSSOS

He llegit aquests dies, per curiositat i amb una certa dosi de paciència, un llibre recent d’Aleksandr Soljenitsin, *La Rússia sota l’avalanche*, que és tot ell un tractat de desgràcies. Pobres russos, que els ha tocat patir els pitjors mals de la història: tsars moderns massa tendres o massa cruels i en tot cas massa poc russos i massa amants d’Occident, els estralls del capitalisme enemic, la catàstrofe del comunisme bolxevic que –qui ho diria, vist des d’ací– era tan rigorosament hostil a tot el que fóra rus, i després l’horrible *perestroika*, la llibertat de premsa, els partits polítics i el retorn agreujat del funest esperit liberal. Soljenitsin descriu –i les descripcions posen els cabells de punta– la degradació, la misèria material i moral, l’endarreriment progressiu, les condicions de la pobra vida russa dels últims deu o dotze anys: un buidament de substància, un descens a l’infern de la pobresa i la mentida i la humiliació, la pèrdua d’un imperi i fins i tot del sentit de la pròpia nació. I la corrupció –antiga i renovada– com un càncer funest, les noves màfies, l’exhibició obscena dels nous rics, el robatori en massa, la dissolució de tot allò que bé o malament funcionava, i els dirigents –Ieltsin i tota la colla– pitjors que gàngsters insensibles. En fi, les coses que hem anat llegint dia a dia, tants anys (i que en aquest setmanari Llibert Ferri ha explicat tan exemplarment), i tan sovint que ja no ens fan cap efecte. Però la culpa de tanta dissort no la tenen els russos sinó sempre uns pocs governants indesitjables, uns pocs intel·lectuals podrits, una poca gent que no és russa de debò, que no és russa de cor, i els estrangers i les seues idees antirusses. El poble rus és boníssim, exemplar, eternament igual a si mateix, esperant l’hora eterna de la redempció. Se suposa que llegint Dostoievski i encenent ciris a les esglésies antigues.

Els russos, afirma el profeta Soljenitsin, tenen i han tingut sempre al llarg dels segles un seguit de característiques pròpies, “que salten als ulls”, de tan evidents com són: una actitud d’humil confiança davant del destí, i per això els sants russos són contemplatius, humils i dolços, i als russos els encanten els pacífics i els folls de Crist; la compassió, les ganes d’ajudar els altres i de compartir el necessari; l’esperit de renúncia i sacrifici; el gust per l’autoacusació, la penitència i l’exageració de les pròpies faltes; la fe –ortodoxa, evidentment– com a principal punt de suport del caràcter; la lleugeresa davant de la mort, la calma èpica en l’acceptació de la mort; i no buscar en la vida l’èxit exterior, ni la riquesa. A més d’aquestes virtuts, tan relacionades amb la fe, n’hi ha d’altres del tot naturals, innates a l’ànima russa, originals: l’esperit d’obertura, la franquesa, l’espontaneïtat, la simplicitat del comportament, l’absència d’agitació, el sentit de l’humor, la magnanimitat, la convivialitat i la facilitat per les relacions humanes, el do de la simpatia i l’aptitud per comprendre, “l’envergadura de les capacitats” –som excel·lents en tot–, un caràcter generós, i l’“amplària en les decisions”, com es demostra en la dita: “Abans que viure en llàgrimes, val més morir cantant.” Si vostès han arribat fins ací, cosa gens fàcil, ja veuen que no hi ha poble del món tan perfecte, exemplar, virtuós i capaç. També hauran comprovat que, si aquestes idees, com és ben probable, són compartides per una bona part dels russos, tenen molt mala peça al teler. Soljenitsin, a més de ser un enorme escriptor, és un reaccionari fabulós, honest, místic, fidel ortodox, que enyora els tsars antics, els bons nobles, el bon poble rural, el bon encens d’església. La conclusió és que Rússia, com una certa Catalunya, serà cristiana o no serà. Amén, i molt d’encens i molts ciris. I els popes, això sí, que tornen a beneir l’Exèrcit Roig, l’artilleria i l’armament nuclear, sense els quals, pensa també Soljenitsin, els russos serien ara mateix ben poca cosa.